

Кажыкты дүжүрүп кагары

Кажыкты хожулап кагары

Кажык адары

Кажык оюннары - тыва улустуң эң нептереңгей болгаш ынак оюннарының бирээзи. Бо оюн кижиден кашпагай чорукту, угаангыр болурун негээр. Долгандыр турар көрүкчүлерниң, аарыкчыларның сонуургалын оттурар оюн болуп турар.

Кажык-биле бодалажыыры

Кажык-биле оон-даа өске Каш янзы оюннар бар. Бирден бир чок Билип аарын күзезинзе, Бистер ышкаш Билірлерден айтырып ал. Эжин-өөрүн Эвилелдеп, бөлгүмнежип, Кажык адып, Кажык ойнап, маргыжыңар.

ФЕДЕРАЛДЫГ ТӨЛЕВИЛЭЛ
«ЧАШ АЖЫ-ТӨЛДҮГ ӨГ-
БҮЛЭЛЕРГЕ ДЕТКИМЧЕ»

Тыва Республиканың Дзун-Хемчик кожууннун Чадана хоорайның школа назыны четпээн уругларның муниципалдыг автономнуг өөредилге албан чери «Хээлер» уруглар сады

АДА-ИЕНИҢ СҮМЕ АЛЫР ТӨВҮ

**“Амыдыралдың
Чөлээжи”**

Үндүрүлгө №10

КАЖЫК ОЮННАРЫ

Белеткел бөлүктүн ада-иезинге сүмелер

Үндүрүлгениң тургузукчузу:

Монгуш Сырга Идамовна,
кижизидикчи башкы

Кажыктын дүрзүлөриниң янзылары

Тура дүшсе - **хоюн** ол-дур.

Ойта дүшсе - **өшкүн** ол-дур.

Дашкаар дүшсе- **аьдын** ол-
дур.

Ишкээр дүшсе – **инээн** ол-
дур.

Бажын өрү тудуптар сен-
Маажым **теве** сагындырар.

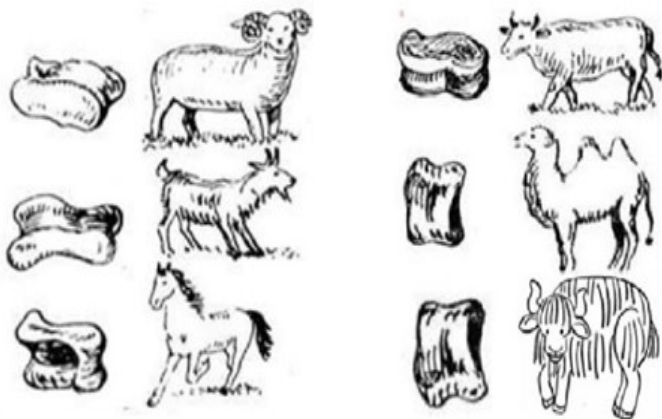
Бажын куду тудуптар сен –
Бардам **сарлык** хертейип
кээр.

Көрбес сен бе, хензиг кажык

Көвей янзы – алды чүзүн.

Малывысты дүрзүленген –

Магалыг аа, хуулгаазын аа?

«Кажык» оюнунун хевирлери:

1. Дөрт берге –

- кажыкты чыттырып кагары

- кажыкты дүжүрүп кагары

- кажыкты хожулап кагары

2. Кажык адары

3. Кажык-биле аьт чарыштырары

4. Кажык-биле бодалажыыры.

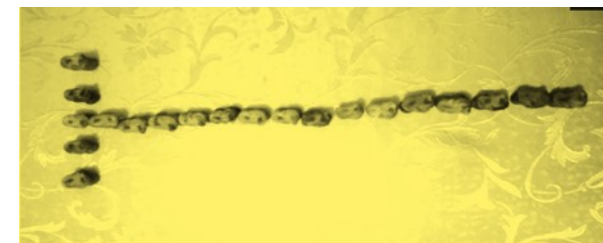
Кажык дээрге дүрзү эвес.

Каш янзы оюн-дур ол.

Бистер база чамдыктарын

Биче када ойнаптаалы.

Дөрт берге. Кажыктын дөрт талазын дөрт чүзүн мал ады-биле адаан – хой, инек, аьт, өшкү. Ойнакчы кижини дөрт кажыкты холга аспактап алгаш черге дүжүрер. Бир эвес дүшкен кажыктар дөрт чүзүн мал бооп дүшкен болза, ол кижинин хууда аас-кежиин, бай, тодуг чоруу ында илереттинген деп санаар. Дөрт кажыкты ынчаар дүжүрери берге, ынчангаш оюнну ынчаар адаан.

2. Кажык-биле аьт чарыштырары

Хой кажыкты ширтек кырынга аьт кылдыр дизе тургузуп алып. Дистинчек кажыктын эгелээн ужун орта (старт) «аьттарны» ийи талазындан база чыскаай тургузуп алып. Оюнну эгелээр кижини берге тыртып тургаш, тодарадып алып. Оюнну эгелээр эргени алган кижини берге тыртар дөрт кажыкты алгаш, самбыра кырынга дүжүрер. Дүшкен кажыктарда чеже «аьт» дүшкен болдур, ол кижиниң аьды ынча санныг аьт маңы хемчээр кажыкты эртер. Берге тыртарынын санын ойнакчылар аразында дугуржуп аар. Аьт маңы хемчээр кажыктарнын өске ужунга (финиш) үнген аьттыг кижини уткан болур.

